

**UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG**

DOM

Afsagt den 11. september 2002 af Østre Landsrets 15. afdeling (landsdommerne Kroman, Inge Neergaard Jessen og Helle Degnbol (kst.)).

15. afd. a.s. nr. B-2312-01:

Aller Press A/S

(Advokat Per Håkon Schmidt)

mod

Dansk Journalistforbund

(Advokat Anne Troelsen)

Københavns Byrets dom af 5. juli 2001 (BS 4B-333/2000) er anket af Aller Press A/S med påstand om frifindelse.

Indstævnte, Dansk Journalistforbund, har nedlagt følgende påstande:

Principal:

Appellanten tilpligtes at anerkende, at appellanten ikke uden aftale med indstævnte i en løbende overenskomstperiode kan indgå eller ændre ansættelseskontrakter, der er en del af overenskomsten mellem indstævnte og appellanten, således at tjenstligt produceret stof i kraft af den enkelte ansættel-

seskontrakt kan anvendes i flere af appellantens publikationer end den, hvorpå den journalistiske medarbejder er ansat.

Subsidiært:

Appellanten tilpligtes at anerkende, at appellanten ikke uden aftale med indstævnte i en løbende overenskomstperiode generelt kan ændre i ansættelseskontrakter, der er en del af overenskomsten, således at tjenstligt produceret stof fremtidigt vil kunne anvendes i flere af appellantens publikationer end den, hvorpå den journalistiske medarbejder er ansat.

Mere subsidiært:

Appellanten tilpligtes at anerkende, at appellanten ikke uden aftale med indstævnte i en løbende overenskomstperiode ved nyansættelser af journalistiske medarbejdere generelt i ansættelseskontrakter, der er en del af overenskomsten, kan tilføje bestemmelsen "Stof/billeder kan frit anvendes i alle Aller Press A/S's publikationer, digitale, elektroniske såvel som æterbårne".

Indstævnte har bemærket, at påstandene til dels er ændret i forhold til de for byretten nedlagte påstande. Baggrunden herfor er, at appellanten på grund af denne tvist har ændret procedure ved ansættelser af journalister og fotografer, således at vilkåret om appellantens udnyttelsesret ikke længere indsættes i selve ansættelseskontrakten, men aftales ved et særskilt tillæg hertil. Der er mellem parterne enighed om, at det under denne sag er hensigtsmæssigt tillige at få prøvet gyldigheden af denne fremgangsmåde, hvorfor appellanten ikke særskilt har protesteret mod de ændrede påstande. Appellanten har dog fastholdt sit anbringende om, at såvel den principale som den subsidiære påstand er uklare.

Appellanten har for landsretten fremlagt eksempler på de ovenfor nævnte nye typer ansættelseskontrakter med tillæg.

Indstævnte har for landsretten fremlagt en række nye bilag blandt andet til belysning af, i hvilket omfang og på hvilken måde spørgsmålet om udgivers udnyttelse af ophavsrettigheder i øvrigt er reguleret på dagblads- og ugemagasinområdet.

Af det fremlagte fremgår blandt andet, at der den 29. marts 2000 mellem Børsens Magasiner A/S og den redaktionelle medarbejderforening som led i overenskomsten for 1. marts 2000 til 28. februar 2002 er indgået aftale om, at en tidligere indgået kollektiv aftale om ophavsrets nu pristalsreguleres og gøres til den del af overenskomsten.

Af "2000- 2002 Overenskomst mellem Dansk Journalistforbund og Bonnier" fremgår af overenskomstens § 13 blandt andet:

" ----

§ 13. Ophavsret

Stk. 1. Medarbejderen har i henhold til ophavsretsloven og fotografiloven ophavsretten til egne producerede artikler eller billeder.

Stk. 2. Bonnier erhverver i kraft af ansættelsesforholdet alle udnyttelsesrettigheder til de værker, medarbejderen udfører under ansættelsen, til publicering i alle Bonniers magasiner, bøger og elektroniske medier, det være sig i ind- og udland.

Stk. 3. Redaktionelt stof, der publiceres elektronisk, er underlagt den samme redaktionelle ledelse som det trykte stof, og det skal på alle måder sikres, at stoffet behandles journalistisk forsvarligt og under respekt for ophavsretslovens § 3.

Stk. 4. Ved salg af enkeltstående artikler til udlandet til trediepart uden for Bonnier oppebærer medarbejderen 50 % af det opnåede nettohonorar for fiktion, artikler og reportager fra medarbejderens hånd, hvor teksten er bærende og selvstændigt skabt, idet dog agenthonorarer og andre direkte salgskostninger

fratrækkes forlods. Afregning sker, når honoraret er indgået til Bonnier.

Stk. 5. Ved tredjeparts uberettigede krænkelse af ophavsretten til de af medarbejderen producerede værker tilkommer påtaleretten medarbejderen.

-----"

I "2000- 2004 Overenskomst mellem Dansk Journalistforbund og Egmont Magasiner A/S" fremgår det af overenskomstens § 1, at der ved overenskomstens indgåelse og ved nyansættelser oprettes ansættelseskontrakter i overensstemmelse med den som bilag til overenskomsten udarbejdede ansættelseskontrakt. I denne ansættelseskontrakt hedder det:

"

Særlige bestemmelser gældende for journalistiske medarbejdere:

6.

Stk. 1. Egmont Magasiner A/S erhverver i kraft af ansættelse i henhold til overenskomsten alle udnyttelsesrettigheder, herunder retten til at overdrage disse udnyttelsesrettigheder, til de værker og billeder, medarbejderen udfører under ansættelsen. Udnyttelse/overdragelse kan ske til brug for alle medier, uanset form, i såvel ind- som udland. Disse rettigheder forbliver hos Egmont Magasiner A/S ved medarbejderens fratræden, uanset årsagen. Betalingen for rettighederne er med undtagelse af de i stk. 4 nævnte tilfælde indeholdt i løn- og ansættelsesvilkårene.

Stk. 2. Redaktionelt stof, som publiceres elektronisk/digitalt, skal være underlagt en redaktionel ledelse, og hvor dette er muligt, den samme redaktionelle ledelse som for det tilsvarende trykte stof.

Stk. 4. Ved overdragelse af udnyttelsesrettigheder til tredjeparter (udenfor Egmont Gruppen), fordeles nettosalgsprisen 50/50 mellem Egmont Magasiner A/S og medarbejderen, idet medarbejderen dog altid modtager et minimumsvederlag på 100 kr. -----

Ved Egmont Gruppen forstås selskaber, hvoraf mindst 50 % ejes direkte eller indirekte af Egmont International Holding A/S. Til Egmont Gruppen regnes endvidere de til enhver tid værende medievirksomheder,

hvormed Egmont Gruppen har indgået et fast forretningsmæssigt samarbejde eller har etableret en strategisk alliance, og hvori Egmont International Holding A/S har en direkte eller indirekte ejerandel på mindst 25 % eller har foretaget en investering på mindst 25 mio. kr. Som eksempel på en virksomhed, der pr. 1. december 2000 opfylder de i 2. punktum nævnte kriterier, kan nævnes Doktor Online A/S.

Stk. 5. Egmont Magasiner A/S vil ved enhver overdragelse af udnyttelsesrettigheder præcisere, at udnyttelsesrettighederne ikke kan videresælges, at stoffet skal behandles journalistisk forsvarligt og under respekt for ophavsretslovens § 3, herunder at ophavsmandens navn eller mærke skal anføres, og at stoffet ikke uden medarbejderens samtykke må anvendes til politisk propaganda eller reklame i strid med de vejledende presseetiske regler.

-----"

Der er i landsretten afgivet supplerende vidneforklaringer af Sven-Erik Hørmann, Anne Louise Schelin og Flemming Reinvard.

Sven-Erik Hørmann har supplerende forklaret blandt andet, at appellanten, på baggrund af de beskyldninger om manglende individuel forhandling af vilkåret om udnyttelsesret, som fremkom i forbindelse med byretssagen, besluttede at tage vilkåret ud af selve ansættelseskontrakten og i stedet lade aftalen om appellantens udnyttelsesret fremgå af et tillæg til ansættelsesaftalen, for herved at tydeliggøre, at vilkåret er blevet drøftet særskilt. Da der ikke forud for 1999 var nogen form for aftaler om, at appellanten havde ret til at benytte stof, som var produceret til ét appellantens blade, i andre af appellantens publikationer, er der ikke tale om, at vilkåret om udnyttelsesret, som siden 1999 er aftalt med journalister, udgør en forringelse i forhold til overenskomsten.

Ved overenskomstforhandlinger er det traditionelt således, at dagsbladene, som er langt det største område indenfor de trykte medier, afslutter forhandlinger først. Overenskomsterne på ugemagasinområdet er bygget op over samme skabelon,

som overenskomsterne for dagbladene, men der er ikke tale om, at ugemagasinerne blot kopierer dagbladenes overenskomster.

Bortset fra enkelte blade som Jyllands Posten og Børsen er appellanten lønførende i bladverdenen. I de lønaftaler, som nu indgås, tages der højde for, at medarbejderen skal vederlægges for afståelse af ophavsret.

Forud for de første individuelle aftaler fra 1999 drøftede vidnet med journalisternes tillidsmand, om spørgsmålet om afståelse af ophavsret kunne være et emne til overenskomstforhandlingerne. Parterne var imidlertid så langt fra hinanden, at egentlige forhandlinger aldrig blev indledt.

Anne Louise Schelin har supplerende forklaret blandt andet, at hun ikke - som gengivet i byrettens redegørelse - har forklaret, at spørgsmålet om overdragelse af ophavsretten normalt bliver omtalt direkte i overenskomsterne. Hovedreglen på hele medieområdet er faktisk den, at spørgsmålet om rettig-hedsoverdragelse ikke er berørt i overenskomsterne. Som det fremgår at det af indstævnte udarbejdede oversigtsbilag (bi-lag 37), er der imidlertid i vidt omfang indenfor hele medieverdenen indgået tillægsaftaler om videreudnyttelse. Nogle af disse kollektive aftaler er indgået som tillæg til overenskomstaftalen, hvilket reelt alene har den betydning, at tillægsaftalen opsiges sammen med overenskomsten og skal genforhandles. Alle spørgsmål om udnyttelse af og overdragelse af ophavsret, som ikke er omfattet af kollektive aftaler, aftales individuelt.

Flemming Reinvard har supplerende forklaret blandt andet, at han rettelig blev bekendt med sagen, da en medarbejder som havde været i huset i 14 år skulle fastansættes som journalist og i den forbindelse blev præsenteret for vilkåret om afståelse af ophavsret. Oprettelsen af en central TV-

redaktion var for så vidt en fornuftig organisationsændring og vilkåret om afståelse af ophavsret var reelt overflødigt for de journalistiske medarbejdere, som blev ansat på TV-redaktionen, da disse medarbejdere jo allerede i kraft af deres ansættelsesområde dækkede flere blade.

Spørgsmålet om kollektive aftaler vedrørende afståelse af ophavsret har været drøftet med appellanten flere gange, blandt andet på fotografernes område, og vidnet har aldrig hørt Sven-Erik Hørmann udtale, at dette spørgsmål ikke var overenskomststof.

Lønniveauet for ansatte hos appellanten ligger lidt højere end for andre ugemagasiner, som dog alle ligger over minimallønnen. De nye ansættelseskontrakter, som er fremlagt i forbindelse med denne sag, ligger lønmæssigt alle under løngennemsnittet. Efter hans opfattelse er der ikke ved lønfastsættelsen taget højde for afståelse af ophavsrettigheder, og så vidt han er orienteret, har spørgsmålet om vederlæggelse herfor ikke været forhandlet individuelt.

Parterne har i det væsentlige gentaget deres procedure for byretten.

Landsrettens begrundelse og resultat:

Det er ved Højesterets dom af 13. oktober 1978 (U 1978.901H) fastslået, at en journalists ophavsret ikke på grund af ansættelsesforhold med en udgiver overgår til udgiveren i videre omfang, end det er nødvendigt af hensyn til sædvanlig virksomhed.

Det er uomtvistet, at den kollektive overenskomst, som er indgået mellem Aller Press A/S og Dansk Journalistforbund, ikke efter sin ordlyd tager stilling til, hvorledes spørgsmå-

let om en mere vidtgående overgang af ophavsret skal reguleres.

Der er mellem parterne enighed om, at spørgsmålet om Aller Press A/S' mulighed for at anvende journalistisk stof i andre af koncernens publikationer end den, hvortil stoffet er produceret, indtil 1999 generelt er blevet løst på den måde, at der mellem på den ene side den pågældende medarbejder og vedkommendes redaktionschef og på den anden side den redaktionschef, som ønskede at anvende artiklen, er indgået aftale om anvendelse mod vederlag til journalisten.

Den omstændighed, at den enkelte journalists salg af ophavsret indtil 1999 således skete ved individuel aftale, findes ikke at være til hinder for, at fremgangsmåden ved løsningen af spørgsmålet om overgang af ophavsret som sådan kan antage karakter af kutyme.

Heller ikke den omstændighed, at en række spørgsmål vedrørende ophavsret er løst lovgivningsmæssigt i ophavsretsloven, findes at være til hinder for, at ulovregulerede spørgsmål om ophavsret, som opstår i ansættelsesforhold, løses ved udtrykkelig overenskomst eller ved kutyme.

Uanset at det må lægges til grund, at personaledirektøren i Aller Press A/S har haft den opfattelse, at spørgsmål om ophavsrettigheder ikke er overenskomststof, findes indstævnte at have haft føje til at gå ud fra, at Aller Press A/S i hvert fald i de senere år har fulgt den omhandlede fremgangsmåde ud fra en retlig forpligtelse.

På denne baggrund finder landsretten det godtgjort, at den beskrevne fremgangsmåde har været fulgt så længe og på en sådan måde, at fremgangsmåden har antaget karakter af en kutyme, der har suppleret parternes overenskomst.

En ændring af denne kutyme forudsætter efter de arbejdsretlige regler, at den opsiges sammen med overenskomsten.

Der må herefter gives Dansk Journalistforbund medhold i den principale påstand, dog at ordene "eller ændre" findes at burde udgå, da der ikke for landsretten foreligger oplysning om, at der er foretaget ændringer i eksisterende ansættelseskontrakter.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Appellanten, Aller Press A/S, skal anerkende, at appellanten ikke uden aftale med indstævnte, Dansk Journalistforbund, i en løbende overenskomstperiode kan indgå ansættelseskontrakter, der er en del af overenskomsten mellem indstævnte og appellanten, således at tjenstligt produceret stof i kraft af den enkelte ansættelseskontrakt kan anvendes i flere af appellantens publikationer end den, hvorpå den journalistiske medarbejder er ansat.

I sagsomkostninger for begge instanser skal appellanten betale 50.000 kr. til indstævnte.

Det idømte betales inden 14 dage efter denne doms afsigelse.

(Sign.)

— — —

Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsrets kontor, den

P.j.v.

Bente F. Mackeprang

11/9-02